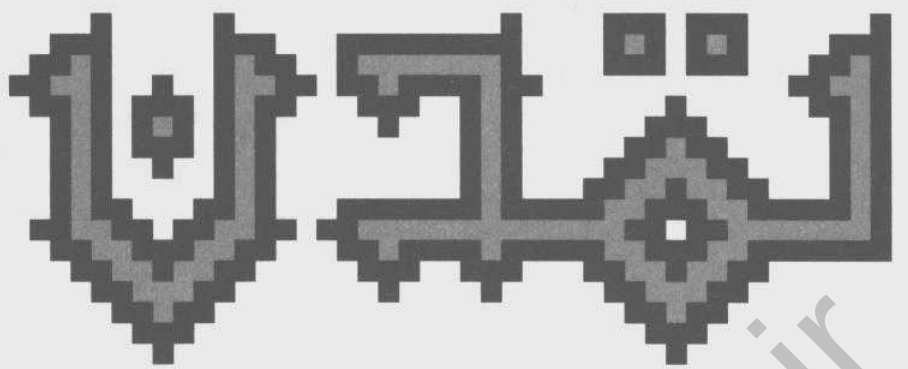

مؤلفہ ہمایا نعمت سازدر
مکتبہ سیدنا امام رضا علیہ السلام

دکتر موسیٰ نجفی

اشرفیاء

سرشناسه	نجفی، موسی، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	تمدن رضوی: (مؤلفه‌های تمدن ساز در مکتب سیاسی امام رضا(ع)) / موسی نجفی.
مشخصات نشر	اصفهان: آرما، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۰۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۶۷۹-۲۰-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
عنوان دیگر	مؤلفه‌های تمدن ساز در مکتب سیاسی امام رضا(ع).
موضوع	علی بن موسی علیه السلام ، امام هشتم، ۱۴۸ - ۲۰۳ ق. -- سیاست و حکومت
موضوع	Ali ibn Musa, Imam VIII -- Politics and government
موضوع	علی بن موسی علیه السلام ، امام هشتم، ۱۴۸ - ۲۰۳ ق. -- ولایتمندی
موضوع	Ali ibn Musa, Imam VIII -- Viceroyship
موضوع	تمدن اسلامی
موضوع	Islamic civilization
موضوع	اسلام -- تاریخ -- ۱۴۸-۲۰۳ ق.
موضوع	His. -- تاریخ -- ۸۱۸-۷۶۹.
رده بندی کنگره	۱۳۹۶، ت ۳۱۰۳
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۵۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۸۷۲۰۵

تمدن رضوی

مؤلفه‌های تمدن ساز در مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام

دکتر موسی نجفی

سرپرستار: سیدجلیل شاهری، ویراستار: امیر اعتمادی بزرگ

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه / نوبت چاپ اول / ۱۳۹۶

نشر آرما [www.nashrearma.ir / com](http://www.nashrearma.ir/com)

۰۳۱ - ۳۲۳۵۱۷۰۹ / ۰۹۱۳۳۲۰۹۴۵

طراحی و صفحه‌آرایی: گروه فرهنگی هنری مسک

نیتوگرافی: آرمان / چاپ متن: یلدا / چاپ جلد: ملت / صعافی: امین

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۷۹-۲۰-۲

۲۰۰۰ تومان

© ۱۳۹۶، نشر آرما

فهرست

مقدمه	۹
فصل اول: تمدن‌شناسی و تمدن اسلامی	۱۵
چیستی تمدن	۱۷
عناصر اصلی در تعریف تمدن	۲۱
تمدن اسلامی	۲۲
نظریه تکامل	۲۴
نظریه پیوستگی	۲۴
فصل دوم: مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام	۲۷
دوره امامت ائمه علیهم السلام	۲۹
مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام	۳۰
ویژگی‌های بنی عباس	۳۱
ولایت عهدی امام رضا علیه السلام و عهد خلافت مأمون عباسی	۳۲

۲۵	اندیشه سیاسی یا مکتب سیاسی؟
۳۶	معنای مکتب و مکتب سیاسی
۳۹	عوامل و مؤلفه های شکل دهنده مکتب
۴۰	ویژگی های مکتب
۴۱	ویژگی دوران امامت و ابعاد مکتب سیاسی امام رضا (ع)
۶۰	علل شکوفایی نهضت ترجمه
۶۳	فصل سوم: فرهنگ شیعی و تمدن رضوی
۶۵	ابعاد تاریخی، سیاسی، فرهنگی تمدن رضوی
۷۳	پیچ گیر
۷۷	عهدنامه ولایت عهدی و دست نوشت امام رضا (ع) بر عهدنامه
۸۳	دست نوشت امام رضا (ع) در مسئله سند ولایت عهدی
۸۶	پرسش و پاسخ پیرامون دست نوشت رضوی
۱۰۱	فصل چهارم: آینده پژوهی تمدن رضوی
۱۰۳	تمدن رضوی و نسبت آن با تمدن دین اسلام و تمدن برتر مهدوی
۱۲۵	فصل پنجم: تمدن اسلامی و تمدن غربی
۱۲۷	۱. ابعاد تمدنی بیداری اسلامی و تقابل آن با جنگ تمدن ها در غرب
۱۴۰	۲. گفت و گو پیرامون تمدن نوین اسلامی (مدینه و تمدن)
۱۷۱	فهرست منابع و مآخذ و کتاب شناسی
۱۷۵	منبع شناسی و کتاب شناسی حضرت امام رضا (ع)
۱۸۳	فهرست اعلام

بسم الله الرحمن الرحيم

با سلام و ثنا و صوت بر بیا به اعظم بر اهل بیت پاکش

در تابستان ۱۳۹۴ از طرف خانه علوم اسلامی رضوی مشهد از من دعوت کردند تا درباره یکی از موضوعات مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام سخنرانی علمی کنم؛ من نیز بعد از تأمل و بررسی، عنوان «مؤسسه‌های تمدن ساز در مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام» را پیشنهاد دادم اما تا یک ماه پیش از روز سخنرانی، از پیشرفت تحقیق درباره موضوع راضی نبودم و این مسئله ادامه داشت تا یک هفته قبل از روز سخنرانی که سؤالی به ذهن من رسید، هر چند می‌توان در این زمینه مطالب پراکنده‌ای گرد آورد، خطوط اصلی مکتب سیاسی امام رضا علیه السلام را که باید توضیح داد. با مراجعه به کتب مطرح تاریخی و تحلیلی متوجه شدم محوری‌ترین موضوع در این زمینه که به هیچ وجه نمی‌توان آن را در حیات طیبۀ حضرتش نادیده گرفت و از آن رد شد، مسئله ولایت عهدی است. پس با مطالعه کتب و متون و منابع قدیمی‌تر و متون تحلیلی دهه‌های اخیر در این باره، آنچه را از دیدگاه‌های مختلف نوشته شده بود، جمع‌آوری کردم و با اینکه در هر یک از این کتب مطالب سودمندی مطرح شده بود، طرح این موضوع از نگاه اندیشه سیاسی در نظام سیاسی، آن هم در قالب «کلان‌روایت تمدنی»، زاویه دیدی بود که با آن می‌شد ابعاد قضیه را بهتر آشکار کرد

و افق نوینی را نمایان ساخت. هنوز چند روزی تا زمان موعود باقی مانده بود که باز هم در تحلیل مسائل هر چند به عوامل و نکات مهمی توجه کرده بودم، آن طور که باید، راضی نشده بودم؛ تا اینکه در حلقه پژوهشی خانه بیداری اسلامی در جلسه ماهیانه، ضمن طرح یکی از مباحث تاریخ معاصر با عنوان «اختلاف بین علمای شروطه خواه و مشروعه خواه»، (به لطف الهی) مطلبی، عالی به ذهنم رسید که شب خواب را از چشمم ربود و در بین الطلوعین روز بعد بی اختیار دست به قلم شدم و طبق آن، مطلب را با مسئله خلافت و سلطنت در موضوع ولایت عهدی آن حضرت انجامادم. در ریزی این نکته، خطوط شفاف و اصلی مکتب سیاسی امام رضا (ع) را هرچه بیشتر برهم، آشوف ساخت. بعد از پیدا کردن مسیر تحقیق، با بردن آن در قالب کلان رویه تمدنی، می توانستم موضوع مورد بحث را تکمیل و به انجام برسانم که الحمدلله ایراد کارها چند تا شب قبل از ارائه سخنرانی، و با استمداد از آن امام همام (ع) در مشهد به اتمام رسید، بعد از طرح موضوع در روز سخنرانی در حضور اندیشمندان و استادان دانشگاهی و دانشگاه که جمعی نخبه بودند و در این زمینه مطالعه داشتند، سؤالات زیادی مطرح شد که روز بعد طی مصاحبه ای، سه تن از استادان، آنها را با نویسنده در میان گذاشتند. از این مطلب مدتی گذشت و من در ماه های بعد روی موضوعات تمدنی دیگر مثل تمدن نوین اسلامی تمرکز کردم. یک سال از پیاده شدن متن شفاهی سخنرانی و مصاحبه سرریخته شده بوده که به پیشنهاد دوستان قرار شد طرح اولیه مسئله در کتابی مختصر به چاپ برسد. من بعد از برگرداندن از صوت به نوشتار و سپس تطبیق آن با یادداشت های فراهم آمده، مطالب را تکمیل کردم و نتیجه این شد که متن تکمیل شده آن سخنرانی به همراه اضافات تحقیقی و پرسش و پاسخ و در نهایت بحث از افق تمدن نوین اسلامی یکجا در یک کتاب جمع آید. متن حاضر، حاصل این تلاش دوساله است اما برای چاپ یک اثر و کتاب تحقیقی منسجم هنوز باید مطالب دیگری افزوده می شد.

در این مسیر بیشتر کیفی و کمتر کمی دو تن از دوستان علاقه مند به حضرتش و

پژوهشگر موضوع تمدن، نویسنده را بسیار یاری کردند. در اواسط کار نگارش، سرکار خانم دکتر بتول یوسفی و در پایان کار محقق ارجمند آقای مصطفی امه طلب مطالب مفیدی را مطرح کردند که در اینجا جا دارد از هر دو کمال تشکر را داشته باشم. انشاء الله از برکات معنوی این کار بهره مند شوند.

کتاب حاضر ابتدای یک طرح و نظریه کلان است که هنوز در ابعاد آن باید فکر و تحقیق شود؛ و اینکه نویسنده به خود جرأت داده است آن را منتشر کند، نه به خاطر کامل بودن کار بلکه به دلیل حساسیت و ارزش موضوع و خالی بودن جای این بحث مهم و ارتباط عمیق آن با موضوع محوری تمدن اسلامی به طور عام و تمدن نوین اسلامی به طور خاص است.

اگر بتوان این خطوط کمتر برجسته شده آن را در تاریخ سیاسی اسلام با نگاه اندیشه سیاسی و غالب تمدن نشان داد و سپس آن را با مسائل مهم آینده پژوهی جامعه امروز پیوند زد، از گامی قابل ادعا کردن کتاب گام اولیه اما مهمی از این طرح است. انشاء الله بعد از چاپ و چهار پژوهشگران تاریخ سیاسی، اندیشه سیاسی، معارف اسلامی، و تمدن شناسی بتوانند برای عمیق تر شدن ابعاد موضوع و پیوندهای فکری و سیاسی گام های بعدی را برداشت و از این رهگذر، مبانی نظری و سیره عملی حضرتش را در سطح تمدنی برای انعقاد نظامی که امروز هر چه بیشتر به طرح و برنامه های نو برای حفظ اصالت و ارزشش نیاز است، معرفی کرد. حاصل مهم این تحقیق برای حضور این مبانی و سیره نگار جامع به سه مفهوم در زندگی اهل بیت (علیهم السلام) است و این مطلب در سه عنوان خلاص می شود: اول، نهضت حسینی؛ دوم، نظام علوی؛ سوم، تمدن رضوی.

موسی نجفی

عید سعید غدیر ۱۴۳۸ هجری / شهریور ۱۳۹۶ شمسی